Трибуна вільного українського слова на вільній американській землі

СВОБОДА — SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

Адреса Редакції і Адміністрації: 'Svoboda', 81-83 Grand St., Jersey City, N. J.
Тел: HEnderson 4-0237
УНС: HEnderson 5-8740

РІК LXIII. Ч. 220. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ЧЕТВЕР, 15-го ЛИСТОПАДА 1956. П'ЯТЬ ЦЕНТІВ — FIVE CENTS JERSEY CITY and NEW YORK THURSDAY, NOVEMBER 15, 1956. No. 220. VOL. LXIII.

НАЙВИЩИЙ СУД ВИЗНАВ НЕКОНСТИТУЦІЙНОЮ СЕҐРЕҐАЦІЮ В АВТОБУСАХ

СЕҐРЕҐАЦІЯ ПОРУШУЄ 14-ту ПОПРАВКУ ДО КОНСТИТУЦІЇ І НЕ ДАЄ РІВНИХ ПРАВ ВСІМ ГРОМАДЯНАМ

Вашинґтон. — Найвищий Суд ЗДА вирішив, що сеґреґація в автобусах, які курсують тільки в одному стейті, не є згідна з конституцією, бо противиться її 14-ій поправці. Окремі місця для кольорового населення в автобусах, на думку Найвищого Суду, не дають тих самих прав і привілеїв, про які говорить 14-та поправка до Конституції. Ця поправка передбачає, що стейт не має права заперечити рівної опіки закону нікому із своїх громадян. Рішення Найвищого Суду — це потвердження рішення стейтового суду, який також стоїть на становищі, що сеґреґація в автобусах незгідна з конституцією. Найвищий Суд ЗДА покликується на своє рішення з 1954 року в справі скасування окремих шкіл для дітей кольорового населення та на пізніше скасування сеґреґації в публічних парках і спортових майданах. Сеґреґація на комунікаційних засобах існує ще в таких стейтах: Алабама, Аркензо, Флорида, Джорджія, Луізіяна, Міссіссіпі, Оклагома, Теннесі і Тексас. Але представники багатьох цих стейтів заявляють, що будуть продовжувати сеґреґацію в автобусах, бо вирішення Найвищого Суду відноситься до конкретного випадку в стейті Алабама. В цій ділянці будуть вести подібну боротьбу, як в справі скасування окремих шкіл для кольорових дітей. Найвищий Суд своїм теперішнім рішенням остаточно зовсім касує своє рішення з 1896 року („Плессі протиФерґусона"), згідно з яким могли існувати окремі школи, окремі місця в автобусах, залізничних возах на площах і т. п., якщо вони були „окремі але рівні", це значить давали рівні можливості кольоровому і білому населенню. Теперішнє рішення Найвищого Суду ЗДА вирішує справу бойкоту кольоровим населенням міських автобусів в Монтґомері в Алабамі. Цей бойкот триває вже другий рік. Поліція карала декого з кольорового населення за те, що не хотів їхати в тих частинах возів, які призначені для неґрів. Тепер міська управа в Монтґомері мусітиме скасувати сеґреґацію в своїх автобусах, або явно заявити, що противиться рішенню Найвищого Суду.

Внаслідок напруження на Середньому Сході не будуть зменшувати збройних сил ЗДА

Вашинґтон. — Представники департаменту оборони повідомляють, що внаслідок напруження на Середньому Сході не буде такого зменшення збройних сил ЗДА, яке давніше передбачалося. Місяць тому секретар оборони Чарлз Е. Вилсон заявив був на пресовій конференції, що в найближчому фінансовому році треба буде зменшити збройні сили цієї країни на 4 до 6 відсотків, це значить 112,000 до 168,000 вояків. — Збройні сили ЗДА тепер становлять 2,800,000 вояків. Та ще давніше голова Об'єднаних шефів штабу адмірал Артур В. Радфорд передбачав зменшення збройних сил на 800,000 вояків до 1960 року. Коли не можна буде зменшити числа збройних сил, то не можна буде здійснити обіцянки про зменшення видатків на оборону. Ці видатки треба буде в найближчому фінансовому році, який починається 1-го липня 1957, збільшити на яких два більйони долярів, і вони виноситимуть коло 36 більйонів. Збільшення цих видатків призначене на продукцію керованих стрілен і ракет.

Американська фльота будує суперлітаконосець „Констеляцію"

Вашинґтон. — Фльота повідомляє, що в 1957 році в бруклинських доках почнуть будувати суперлітаконосець, який називатиметься „Констеляція". Вже один американський корабель, який спущено на воду в 1798 році в Балтіморі, Мериленд, мав цю назву і він тепер має стати історичним пам'ятником. Та перша „Констеляція" коштувала 314,202 долярів, а теперішній корабель цієї самої назви коштуватиме 200,000,000 долярів. Суперлітаконовець „Констеляція" буде 990 стіп завдовжки і 252 стопи завширшки. Корабель із 18-го віку був 164 стопи довгий і 40 стіп широкий. Його залога складалася з 340 моряків і старшин, а теперішня „Констеляція" матиме залогу з 3,500 осіб, а її тоннаж виноситиме 60,000 тонн.

В АМЕРИЦІ

● **Статистичне бюро** стверджує, що населення Аляски зростає з нечуваною швидкістю: від 1940 до 1955 — з 72,527 до 209,000 осіб. З такою швидкістю не збільшується населення жадного стейту чи території.

● **Морська Рада** вирішила вилучити з резервової фльоти 30 кораблів, щоб збільшити корабельний тоннаж для перевозу урядових товарів закордон.

● **За десять місяців** цього року продано в ЗДА 495,000,000 взуття, на 6 мільйонів більше як за той самий час минулого року. Річний продаж взуття в цьому році передбачається в висоті 581 мільйона пар (минулого року — 577 млн. пар). Передбачається дещо вищі ціни на черевики, бо подорожчав матеріял і зросли видатки власників взуттєвих крамниць.

● **Засновник** Американського Інституту Публічної Опіки д-р Джордж Г. Ґеллуп заявив на крайовій конференції в справах уряду, що передвиборчу кампанію кандидатів на президента треба було б законно обмежити до 6-ох телевізійних та радіових промов, виключивши короткі промови по залізничних стаціях, бо це, мовляв, понижує кандидатів на таке високе становище.

● **76-річна Луїза Урбан** їхала по ньюйоркській автостраді автом, яким керував її син Ладислав. Авто наїхало на оленя і вбило його. Внаслідок нервового шоку пані Урбан вмерла в шпиталі. Автоводієві нічого не сталося.

● **Клод О. Лерк** із Денбирі, Конн., що варив їсти 500 в'язням довгі роки, вирішив піти на емеритуру. 314 його клієнтів-в'язнів написали листа до директора тюрми, в якому просять вплинути на Лерка, щоб залишився кухарем, бо, мовляв, вони в своєму житті ніколи не їли таких смачних страв, які він варить. Старенький кухар не вволив волі в'язнів.

● **Лені Елстерман** із Пенсаколі, Флорида, побачивши, що його собака може стати жертвою автобуса, кинувся її рятувати. Собаку він врятував, але сам згинув під автобусом.

● **У столиці** Кубинської республіки, Гавані, внесене скаргу проти колишнього президента Карльоса Пріо Соккараса за те, що належав до змовників, які плянували вбити теперішнього президента Куби Ф. Батісту.

● **Карикатурист** лондонського комуністичного щоденника „Дейлі Воркер" Джейм Фрайел, який працював у цьому щоденнику 20 років, зрікся праці й оголосив заяву з протестом проти підтримування тим часописом сов. звірства на Мадярщині.

ЗДА покищо не хочуть конференції з Англією і Францією

Вашинґтон. — З'єдинені Держави не плянують на найближчу майбутність конференції з Англію і Францією, не виключаючи її в дальшій будуччині — такий зміст заяви, що її склав речник Білого Дому, асистент тамошнього пресового секретаря, Міррей Снайдер. З його пояснень виходить, що ініціятиву для якнайшвидшої конференції трьох західніх великодержав дала комісія закордонних справ французького парляменту, при чому французький прем'єр Гю Молле погодився, що така конференція була б дуже бажана для відбудови суцільного західнього фронту, захитаного внаслідку поведеної на власну руку і проти волі ЗДА акції Англії і Франції в Єгипті. Про цю справу довго конферували в минулу суботу телефонічно президент Айзенгавер і американський амбасадор у Парижі Даґлас Діллон. В понеділок 12 ц. м. названий американський амбасадор зголосився у прем'єра Молле і пояснив йому становище ЗДА. За пресовими коментарями, офіційне становище ЗДА таке, що справа миру на Середземному Сході і Мадярщини знаходиться тепер в ОН і тому треба виждати, яке становище займуть ОН. Насправді, то ЗДА не хочуть спільною конференцією з Англією і Францією викликувати тепер враження на всьому Середньому Сьоді, що вони перестали критикувати Англію і Францію та зреклися овоєї самостійної політики. Тим часом, на тайному засіданні сенатської комісії для закордонних зв'язків зізнавали діючий заступник державного секретаря Герберт Гувер мол., голова шефів об'єднаних штабів адмірал Радфорд і директор Центральної розвідчої агенції Аллен Доллес.

Д-р Бирнс залишає становище голови Ради Економічних Дорадників

Вашинґтон. — Президент Айзенгавер з жалем погодився на резиґнацію голови Ради Економічних Дорадників д-ра Артура Ф. Бирнса, який з огляду на „особисті причини" мусить із 1 грудня залишити теперішнє становище. З Білого Дому повідомляють, що пост д-ра Бирнса займе д-р Реймонд Дж. Солнієр, дотеперішній член цієї ради. Рада Економічних Дорадників складається з трьох членів, і тепер її членами будуть: д-р Солнієр, д-р Джозеф С. Дейвіс і д-р Пол В. МекКрекен, якого Президент заменує на це становище. Д-р Бирнс заявив, що почувається втомлений, працюючи на такому відповідальному пості, де треба постійно виявляти, в якому напрямі скеровується тенденція американської економіки. Президент Айзенгавер вислав листа до д-ра Бирнса, в якому хвалить його за виконану працю та за духові здібності й силу характеру. Президент висловив надію, що д-р Бирнс не відмовиться служити порадою, якщо цього буде треба.

Арґентинську комуністичну партію вилучено від участи у виборах

Буенос Айрес. — Рішенням арґентинського федерального суду комуністичну партію Арґентини позбавлено права участи у найближчих арґентинських виборах. У відповідь на звернення правних заступників комуністичної партії з проханням вписати цю партію у виборчий реєстр — федеральний суддя Люїс Ботет вирішив не дозволити комуністам брати участи у виборах тому, що їх партія не виконала всіх передумов для політичних партій, передбачених виборчим декретом. Вилучення комуністичної партії від участи у виборах не визначає заборони існування чи діяльности комуністичної партії в Арґентині. У виборах за режиму Перона, комуністична партія здобула була в 1951 році 71,000 голосів і в 1954 році біля 100,000 голосів. Арґентинська комуністична партія нараховує сьогодні яких 65,000 осіб і сподівається збільшити це число вже в найближчому часі до 100,000 членів. У своєму вирішенні суддя Ботет, ствердив, що „події в Европі доказують, що комунустична партія не є демократичною партією і що вона є найближчим експонентом тоталітаризму в сучасній історії".

Син кол. президента Теодора Рузвелта проти лібералізації іміґраційного закону

Вашинґтон. — Син колишнього президента Теодора Рузвелта, Арчібалд Рузвелт зізнавав на Конґресовій Комісії для Досліду Протиамериканських Дій і заявив, що іміґраційний закон МекКаренаВолтера треба ще більше загострити, а не „злібералізувати", як цього домагається президент Айзенгавер та інші. Арчібалд Рузвелт твердить, що опозиція проти закону МекКаррена-Волтера виходить тільки від комуністів і від м'якосердних американців. Він наводив слова свого батька, колишнього президента (1901-1908), який мав сказати, що ця країна не сміє стати „пансіоном для різномовних іміґрантів. На думку Арчібалда Рузвелта необмежена іміґрація відкрила би шлях до ЗДА підривним особам ззакордону.

Для повного забезпечення треба трьох щеплень вакциною д-ра Солка

Атлантик Ситі, Н. Дж. — Чотири шикаґовські науковці, спеціялісти від щеплення вакциною д-ра Солка, звітували Американському Товариству Публічного Здоров'я про те, що не всі пляшечки з вакциною д-ра Солка мають ту саму силу при творенні забезпечення проти захворування на поліо. Внаслідок цього треба б, щоб всі діти щепилися по три рази, бо той третий раз може бути найважливіший для повного імунітету проти поліо. Різниця щодо сили різних пляшечок може бути внаслідок цього, що вакцину продукують чотири різні ляболаторії. Працівники Стейтового Іллинойського Відділу Публічного здоров'я Говард Шонессі, Ричард Моррісей, д-р Рут Черч і Джан Ніл вивчали силу доз вакцини, випродукованої різними ляболаторіями.

Д-р Шепперд програв останню апеляцію

Вашинґтон. — Найвищий Суд ЗДА відкинув апеляцію д-ра Семюела Г. Шепперда з Клівленду, якого засуджено до досмертної в'язниці за вбивство своєї вагітної жінки Мерілин в 1954 році. Суд відкинув апеляцію, бо визнав, що немає причин переводити нову розправу. Оборонець засудженого твердив, що судді присяжні були під впливом преси, радіо й телевізії, і тому не могли об'єктивно судити д-ра Шепперда. Шепперд домагався, щоб суд відбувся в іншому місті, але Найвищий Суд відкинув його арґумент. Д-р Шепперд відбуває кару в стейтовій тюрмі в Колумбус, Огайо.

ГАММЕРШИЛД ПОЇДЕ НА МАДЯРЩИНУ

Об'єднані Нації. — Генеральний секретар Об'єднаних Націй, Даґ Гаммершилд, заявив на засіданні Ґенеральної Асамблеї у вівторок 13 ц. м., що він запропонував комуно-мадярському міністрові закордонних справ Імре Горватові, який учора прибув до Ню Йорку, що він, Гаммершилд, готов поїхати на Мадярщину, щоб особисто порозумітися з мадярськими чинниками щодо розподілу міжнародної допомоги мадярському населенню ліками, харчами і одягом. Гаммершилд сподівається, що комуно-мадярський уряд прийме його пропозицію і допустить його до Будапешту, бо мадяри повідомили, що вони самі „запрошують" представників ОН прибути на Мадярщину і зорганізувати масові траспорти з закордону з допомогою мадярам. Ця мадярська пропозиція викликала надію, що може мадярські комуністи погодяться також і на обсерваторів від Об'єднаних Націй, які розглянули б всю внутрішню ситуацію на Мадярщині. З уваги на цю справу Гаммершилд відложив запланований відлет на Середній Схід на 24 години. На це рішення вплинула теж неясна ситуація щодо практичної цілі „міжнародної поліції" на Близькому Сході, чи пак неузгіднення ще всіх спірних питань з одного боку з Англією і Францією, з другого з Єгиптом. І так, напр., Єгипет зажадав, щоб міжнародна формація Об'єднаних Націй прийшла вже після того, як англійці й французи очистять Єгипет, і щоб вона зайняла тільки демаркаційну лінію між Єгиптом та Ізраїлем, а Англія і Франція заявили, що евакуватимуть свої війська в міру того, як їх позиції займатиме „міжнародна поліція" в обширі Суезького каналу. В останній хвилині єгипетський уряд визначив теж летовище в Ізмаїлі, а не в Каїро для приземлювання швайцарських літаків із „міжнародною поліцією". Тому лет тих з'єднань із Неаполю покищо відложено. До Риму прибув генерал Бирнс, канадійський командант „міжнародної поліції", і очікує у Римі Гаммершилда, щоб разом із ним відбути інспекцію „міжнародної поліції" в Неаполі.

Тим часом Генеральна Асамблея ОН, всупереч заходам совєтського бльоку, піддержаного Індією, рішила 51 голосом при 19, які стримались від голосування, щоб не тільки середньо-східню, але мадярську проблеми поставити на денний порядок нарад. На тому самому засіданні затверджено рішення про прийняття 14 грудня мин. року 16 нових членів ОН та прийнято ще додатково Марокко, Тунісію і Судан.

СОВЄТИ ЗАПОЧАТКУВАЛИ МАСОВУ ДЕПОРТАЦІЮ МАДЯРСЬКОЇ МОЛОДІ

Відень. — Згідно з одержаними тут з різних джерел повідомленнями, Совєти почали масове виловлювання мадярської молоді і депортування її до Совєтського Союзу на примусові роботи або до концентраційних таборів. Депортують поголовно всіх молодих мадярів, без огляду на те, чи вони брали участь в антисовєтській революції, чи ні. Почали цю депортаційну акцію, спрямовану на оконечну ліквідацію мадярського спротиву, совєтські військові і поліційні органи зараз в перших днях совєтської збройної інтервенції на Мадярщині всупереч усім заявам і запевненням встановленого ними комуністичного уряду під проводом Яноша Кадара, що ніхто не буде караний за участь в антикомуністичних виступах і що повстанці, склавши зброю, зможуть вернутися спокійно додому. Відбувається це масове депортування мадярської молоді теж і без уваги на те, що мадярський комуністичний уряд почав закликати вже до повороту на Мадярщину всіх, що втекли до Австрії чи Юґославії. Першим завданням совєтських окупаційних військ є виловлювати всіх юнаків і молодих людей, що їх зразу ж завантажують на поїзди і вивозять до Совєтського Союзу. Мадярські родини в Будапешті та в інших містах Мадярщини одержують безупину, здебільша усні, повідомлення від своїх синів, що їх вивозять з Мадярщини. В одній із мадярських місцевостей повстанцям пощастило зупинити такий транспорт і визволити всіх депортованих. — Водночас із цим підтверджуються вістки, що мадярський прем'єр Імре Надь перебуває в юґославській амбасаді і що з ним переговорюють мадярські комуністи в справі його повороту до уряду. В юґославській амбасаді має перебувати теж жінка мадярського комуніста Ляшля Райка, повішеного в 1949 році. Ситуація на Мадярщині далі дуже напружена, генеральний страйк і пасивний спротив поширюється і всі заходи Кадара притягнути до уряду соціялістів і національних комуністів не дали досі жадного успіху.

В Мелборні зірвано комуністичний мадярський прапор і вивішено національний

Мелборн, Австралія. — Приїзд мадярської олімпійської репрезентації, яка має брати участь в Олімпійських Ігрищах, що відбуваються в Мелборн в Австралії, зустріли мадярські еміґранти в Австралії дуже тепло і маніфестаційно. Вони зібралися масово на їх прийняття з жалобними стяжками на одягах і з мадярським прапором, прикритим жалобним серпанком. Члени репрезентації, які виїхали з Мадярщини ще перед протисовєтським повстанням, прибувши на площу олімпійських ігрищ зірвали мадярський прапор з комуністичними емблемами серпа і молота і замінили ці емблеми гербом Кошута. Після цього вивішено мадярський національний прапор з усіма урочистостями в приявності почесної австралійської ґвардії і членів мадярської олімпійської репрезентації.

Вояки австралійської ґвардії піднімають прапор вільної Мадярщини на площі Олімпійських Ігрищ в Мелборн.

ГЕН. ҐРУНТЕР ЗАПОВІДАЄ ЗНИЩЕННЯ СССР НА ВИПАДОК СОВЄТСЬКОЇ АҐРЕСІЇ

Париж. — Якщо Совєтський Союз заатакував би Захід і взагалі спровокував би війну, то він буде знищений — заявив генерал Альфред Ґрунтер, командант збройних сил Організації Північно-Атлантійського Пакту (НАТО), у своїй працальній промові перед відходом з того становища. Щоб не було ніякого сумніву щодо значення тієї перестороги, ген. Ґрунтер підкреслив, що знищення Совєтського Союзу на випадок війни „таке певне, як те, що день приходить після ночі". Генерал Ґрунтер відповідав ясно на численні запити, що їх ставили журналісти на пресовій конференції в головній квартирі НАТО в Рокенкур біля Парижу. На тій конференції було приявних коло 50 журналістів із усіх 15 держав-членів НАТО. Ген. Ґрунтер ствердив, що на випадок спровокування Совєтами війни — спеціяльні з'єднання американського й англійського летунства, які не підлягають командуванню НАТО, тільки штабам даних країн, заатакують у блискавичній відплатній акції найважливіші для совєтського воєнного потенціялу пункти далеко на території Совєтів, зате збройні сили НАТО займуться знищенням ближче положених військових цілей, зокрема на території сателітних держав. Запитаний щодо можливости знищення Англії совєтськими далекосяжними керованими ракетами з атомовими набоями, ген. Ґрунтер відповів, що коли б навіть такі ракети були в арсеналі СССР, чого він не певний, то й тоді збройна сила НАТО не буде ослаблена. Ген. Ґрунтер заперечив, наче б Захід доставив був зброю мадярським повстанцям. Західні держави — казав ген. Ґрунтер — дуже обережні в підбадьорюванні підсовєтських народів до спротиву, здаючи собі справу, що комуністична влада реаґує на такі повстанські зриви страшними репресіями у відношенні до мирного населення. Турботи совєтського уряду у зв'язку з такими подіями, як у Польщі і Мадярщині, не послабили совєтських плянів щодо аґресії. Існують дуже слабі вигляди, щоб Захід інтервеніював збройно у таких подіях за залізною заслоною, як останні на Мадярщині. Це, зрештою, є справою рішення великих держав. Однак такі події за залізною заслоною не впливають теж на зміну плянів самого НАТО. Відповідаючи на запити щодо його власних плянів, ген. Ґрунтер поінформував, що він сподівається прибути до ЗДА на 23 листопада ц. р. — Він задумує виступити в ЗДА з низкою публічних доповідей, після чого займе становище президента Американського Червоного Хреста. Він сам спонукав до висновку, що він займе внедовзі високе становище в ЗДА своєю заввагою, що, мовляв, він відкинув „десять чи дванадцять" дуже корисних з матеріяльного боку пропозицій від промислових концернів, бо „в таких часах, як тепер, годиться радше, щоб я залишився у публічній службі". У найближчий вівторок головне командування збройними силами НАТО переймає наступник ген. Ґрунтера, ген. летунства Лавріс Норстад.

Маршала Рокосовського скинули з становища польського військового міністра

Варшава. — Новий польський уряд позбавив совєтського маршала Константина Рокосовського становища міністра оборони і головного команданта польської армії, а на його місце призначив генерала Маріяна Спихальського. Водночас із Москви повідомляють, що маршал Рокосовський „зрікся" того становища. Він перебуває від яких двох тижнів у Москві. За газетними вістками, Рокосовський, який став у Польщі символом совєтської суприматії, має вернутись до Польщі на становище голови військової академії у Варшаві. Його наставили були на команданта всіх польських збройних сил большевики у 1949 році, пригадавши йому, що він „поляк" та зодягнувши в польську військову уніформу. Водночас переведено ще кілька інших персональних змін, які мають скріпити становище Гомулки в партії і уряді. Міністром освіти став Владислав Беньковський, якого в 1948 році викинули були з компартії, як „тітоїста". Створено окреме становище міністра для нормування відносин між Церквою і державою і став ним М. Штихальський. Иде закулісова боротьба довкола особи Віктора Клосєвіча, одного з вірних Москві „сталіністів", лідера польських професійних спілок. Одні хочуть викинути його з партії „за брак партійної дисципліни", інші хочуть залишити його, щоб не дразнити Москви. Гомулка, Охаб і Циранкевіч мають під кінець цього тижня виїхати до Москви на переговори про устійнення польсько-совєтських взаємин „на базі рівности".

В СВІТІ

● **Франція** погодилась прийняти до себе 5,000 утікачів з Мадярщини. Швеція і Голляндія погодились дати азиль і приміщення для 8,000—15,000 мадярських утікачів. Греція обіцяла пожертвувати харчі, але відмовилась прийняти втікачів з уваги на власне безробіття і брак мешкань.

● **Японські рибалки**, які сподівалися покращання можливостей риболовлі після укладення мирового договору з Совєтами, дуже розчарувались: 19 жовтня ц. р. большевики знову захопили японські рибальські човни з рибалками, так, що на початок листопада ц. р. в совєтських руках було вже 123 човни і 1,072 рибалок.

● **Повне прізвище нового президента** Генеральної Асамблеї Об'єднаних Націй звучить: князь Ван Вайтаякон Кроммун Нарадіп Бонґспрабандг. Він є внуком короля Сіяму, Бага Монґкута, що правив під ім'ям Рама IV і став темою для голосної музичної комедії, що йшла більше як рік на Бродвеї в Ню Йорку, і фільму п. н. „Король і я". Князеві Вайтаяконові не сподобалась ані п'єса, ані фільм, але він з гумором говорить про кількадесят жінок свого діда і його 76 дітей.

● **Польські радіовисильні** перестали перешкоджати передачам „Голосу Америки" і „Вільної Европи". Вже раніше вони перестали робити це у відношенні до англійської радіовисильні Брітіш Бродкестінґ (БіБіСі). Познанська радіовисильня має спеціяльні влаштування, щоб заглушувати радіопередачі, викликаючи перебої і гуркотіння на тих самих хвилях, що ними користуються американські та англійські радіовисильні. Продовжують робити це чеські і совєтські стації, які не дозволяють своїм громадянам слухати правдиві повідомлення з Заходу.

● **Англійське міністерство війни** оприлюднило втрати Англії за час військових операцій проти Єгипту: 15 убитих, 88 поранених і один, що пропав безвісти. Куди більші втрати мали французи, але вони їх ще не проголосили. Перші поранені англійські вояки прибули вже до лондонських шпиталів.

● **На Генеральну Асамблею** Об'єднаних Націй прибуло до цього часу 30 міністрів зовнішніх справ, між ними англійський міністер Селвайн Ллойд і совєтський міністер Шепілов. Державний секретар Доллес все ще лежить хворий у шпиталі.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays (Saturday and Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J., on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879
Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918
За кожну зміну адреси платиться 10 центів.
За оголошення редакція не відповідає і не зобов'язується повертати незамовлені матеріяли.
Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

ОБ'ЄДНАНІ НАЦІЇ ПЕРЕД НОВИМ ІСПИТОМ

11-та сесія Генеральної Асамблеї Об'єднаних Націй, що почалася в понеділок 12-го ц. м. із невеликим спізненням з уваги на вибори в ЗДА, стала перед новим іспитом. Цей іспит важливіший за попередні, бо від того, чи Об'єднані Нації складуть його, чи ні — може залежати взагалі все їхнє дальше існування.

Очевидно, що неможливо відмовляти Об'єднаним Націям заслуг у минулому, бо й ніколи так не буває, щоб велика організація з величезним бюджетом і апаратом, розгалуженим по цілому світу, мала на своєму конті або самі „плюси", або самі „мінуси". Проте, основною ціллю Об'єднаних Націй не є економічна допомога, культурна діяльність на терені малорозвинених країн чи нагляд над управлінням в країнах, що дістались під її протекторат, отже ділянки найдодатнішої діяльности ОН. На самому вступі чартеру Об'єднаних Націй говориться буквально: „Ми, народи Об'єднаних Націй, рішені врятувати наступні покоління від страхіття війни, яке двічі за нашого життя стягнуло на людство безкрайній смуток, — закріпити віру в основні права людини, в гідність і вартість людської одиниці, в рівні права чоловіків і жінок, великих і малих народів, — встановити умовини, в яких могли б бути закріплені справедливість та пошана для зобов'язань, що виникають із договорів та інших джерел міжнародного права . . ., погодилися на цей чартер Об'єднаних Націй і створюємо оцим міжнародну організацію, яка має бути відома під назвою Об'єднаних Націй". Значить: головна ціль Об'єднаних Націй — це мир, пошана до гідности людей та народів і міжнародна справедливість.

Як же за одинадцять років існування ОН виглядає ця священна місія на тлі нинішньої дійсности? Через одинадцять років після створення цієї організації, на опанованому червоною Москвою величезному обширі Европи і Азії існує найбільша і безприкладна в історії система рабовласництва і народовбивства. Німеччина все ще поділена. Вже за існування Об'єднаних Націй поділено одностайно-національні країни Корею і Індо-Китай. Не тільки не звільнено з-під варварського окупаційного режиму всі так звані сателітні країни, в яких совєтськими багнетами насаджено осоружний всім тим народам диктаторський комуністичний режим, як це вже сталося раніше у підбитих країнах Східньої Европи, — але й віддано йому на поталу ще 10 мільйонів в'єтнамців і 9 мільйонів корейців. Вже більше як рік точиться на Кипрі кривава боротьба між англійцями і грецькими патріотами тільки тому, що Об'єднані Нації не всилі були розв'язати ту проблему. В Альжирі півмільйонова французька армія веде війну проти буквально кількох тисяч повстанців, які свої проріджені ряди доповнюють новими бійцями. В Південній Африці проводиться далі сеґреґацію білої і чорної рас. Затяжні конфлікти між Голляндією та Індонезією за Західню Ґвінею і між Індією та Потруґалією за Ґою — все ще не поладнані. Людську гідність не шанується у світі, а тим паче нема міжнародної справедливости.

До цих давніх справ приєднались тепер дві такі голосні й болючі, що Корея, Німеччина, Альжир і Кипр наче зблідли і стали „маловажними". Конфлікт в зв'язку з Суеським каналом призвів до збройного наїзду на Єгипет. Нездібність Об'єднаних Націй замирити Ізраїль з його арабськими сусідами призвела до короткої, але кривавої війни на Синайському півострові. А толерування совєтської окупації в Східній і Середній Европі і тамошніх режимів терору призвело до масакри мадярського населення 200-тисячним московсько-монгольським військом. Ясно, що в такій ситуації було б глумом над здоровим розумом відновлювати розмови про міжнародне роззброєння, дармащо проблема роззброєння — це кардинальне питання, що його теж Об'єднані Нації не зуміли досі розв'язати.

Проте, хоч як парадоксально це звучить, світ покладає тепер особливу надію на Об'єднані Нації. А це тільки тому, що за Об'єднаними Націями стали З'єдинені Держави, підтримавши ту установу усім своїм авторитетом і всією своєю могутністю. Президент Айзенгавер відкинув ідею не тільки нової конференції „на вершинах", але навіть зустрічі „трьох великих", поки не буде введений сякий-такий лад у світі заходами Об'єднаних Націй. Їх ведеться паралельно з заходами американської дипломатії. Америка підтримує Об'єднані Нації, і в цьому надія, що бурхливі наради на 11-ій Генеральній Асамблеї може закінчаться деякими позитивними вислідами. До теперішніх 76 держав-членів виберуть ще Марокко, Тунісію, Судан і Японію, і буде їх усіх 80. Уже в найближчих тижнях виявиться, чи це побільшене число облегшить чи утруднить приймання спасенних рішень. І чи можна буде ті рішення переводити в діло. Це не теоретичне питання, бо від цього залежить доля мільйонів людей а може й доля цілого людства.

МОСКВА — ЖАНДАРМ СХІДНЬОЇ ЕВРОПИ

Революція на Мадярщині догоряє. Ще тут і там спалахують її вогники в хмарах чорного диму, що встає над містами і селами залитої кров'ю країни. Але й ці вогники скоро погаснуть. З охоплених голодом міст потягнуться довгі, так добре знані українцям ешельони з депортованими на Сибір революціонерами. А сп'янілі від крови чекісти, московські і свої ж таки місцеві, матимуть по горло роботи, випалюючи розпеченим залізом дух свободи, що з такою силою і так спонтанно прокинувся в тій маленькій країні.

Це вже другий раз, після 1848-го року, після „весни народів", розчавлює брудний московський чобіт свободу на Мадярщині. Тоді, в 1848 році, за царя Миколи І-го, 140-тисячне московське військо вдерлося в Мадярську долину, щоб „встановити там мир і спокій". І після того названо Росію „жандармом Східньої Европи", символом брутальної реакційної сили. Чи змінилась імперіялістична істота Росії після того, як з царського жандарма стала вона комуністичним жандармом? . .

Якими словами, якими хитрими вивертами оправдує тепер червона Москва свій кривавий злочин найбрутальнішого поламання всіх прав народу маленької Мадярщини? Якою діялектикою, яким словоблудством вона — „оборонниця малих народів", „вогнище світової революції", „надія трудящих всього світу" — реабілітує себе в очах світу, що з таким хвилюванням переживав дні всенароднього протикомуністичного зриву в „народно-демократичній" Мадярщині?

Наслідки кривавого втручання Москви в „інтереси іншої держави", Москви, яка галасує на цілий світ про те, що вона єдина в світі проти втручання будь-якої держави в справи інших країн — вже виявились і виявлятимуться чимраз гостріше. Вже надходять вістки з Франції та Італії про масовий відплив з компартії їхнього членства, про численні демонстрації протесту проти кривавих дій Москви у Стокгольмі, Амстердамі, Парижі, Римі та ін., про зігнорування дипломатами майже всіх країн світу запрошення совєтських амбасад взяти участь у прийняттях з нагоди роковин жовтневої революції, Ще прикрішою для Москви реакція буде в Азії, де з такою перечуленістю ще недавні колоніяльні народи реагують на всякого роду зовнішні втручання в свої справи чужих держав.

Передова стаття московської „Правди" з 4 листопада вийшла під заголовком „Перетяти шлях реакції на Мадярщині". Революційне повстання робітників і селян, кероване передовою студентською молоддю, „Правда" називає реакцією, реакційними діями контрреволюціонерів-фашистів. Вона називає реакційними вимоги повстанців, щоб забралися з їхньої країни окупанти і щоб нарід мав можливість сам створити в своїй країні владу по своїй уподобі. Але лицемірству й цинізмові комуністичних окупантів немає меж. „Совєтський уряд, — читаємо в „Правді" — з глибоким співчуттям відноситься до прагнень мадярських трудящих, щоб їхня батьківщина розвивалась як вільна суверенна соціялістична держава . . ." Одначе, „коли реакційні сили почали творити на Мадярщині беззаконня", то, „на прохання мадярського народного уряду, совєтський уряд погодився ввести до Будапешту військові частини, щоб допомогти встановити порядок у місті..."

Микола І-ий в 1848 році встановлював на Мадярщині „мир і спокій", Хрущов у 1956 році встановлює „порядок". Какая разніца?

Совєтський читач „Правди" не знає, від нього приховали, що уряд Надя сам відкликав пізніше свою просьбу, звернену до Москви. То вже інша річ, чи справді з Савла-Надя став Павло-Надь. Факт залишається фактом: націонал-комуністи з уряду Надя попросили совєтських комуністів вивести з міста свої танки. Але „Правда" бреше: „Імре Надь не міг, і не захотів вести боротьбу з чорними силами реакції. Уряд Надя фактично розпався, здавши позиції антинародним елементам . . ."

Отак знайшла Москва „оправдання" для кривавої розправи над мадярським народом.

Далі в „Правді" читаємо такого роду вболівання: „На вулицях угорських міст — трупи замордованих. розстріляних, повішених. Розперізані реакціонери висаджують у повітря пам'ятники совєтським воїнам, які впали в боях за визволення Будапешту від гітлерівських орд, кривавий терор проти комуністів набрав нечуваних розмірів . . ."

Сірий підсовєтський обиватель, колгоспники й робітники, від яких „Правда" приховує масове вимордування совєтськими каральними дивізіями мадярської молоді, жінок і дітей, вперше мають приємну за останні роки нагоду читати в „Правді" про справедливу розправу народу над комуністами-кровопивцями та їхніми наймитами з таємної поліції. Вони симпатизують і подивляють тих відважних, що насмілились піднести руку проти ненависної їм партії — символу терору, визиску і брехні. Напевно, ця ще не виявлена назовні реакція населення України, Білоруси, Грузії та інших поневолених Москвою країн у своїм розвитку буде для неї найстрашнішою. І ще напевно найглибший відгомін в душах української молоді, в українському революційному підпіллі викличуть вістки про події на Мадярщині, запалюючи підпільників вірою й надіями на конечне повалення московсько - большевицького режиму в Україні. Ще не знаємо точно, як то було з совєтськими танкістами-українцями, що, як твердять кореспонденти американських газет, відмовлялися стріляти на повстанців, передавали їм зброю і навіть самі переходили на їхню сторону. Про цих вістунів української вже недалекої визвольної революції ми скоро дізнаємося більше.

Вибравши з двох „зол" — відтягнення своїх військ з Мадярщини або немилосердне здушення мадярської народної революції — менше „зло", а саме здушення революції, Москва воліла звести нанівець свій престиж серед „невтральних народів", розвіяти міт про СССР — „надію всіх трудящих", аніж неминуче втратити після Мадярщини також Польщу, Болгарію і всіх інших своїх сателітів. Імперіялістична захланність взяла гору, Москва пішла ва-банк, і виграла Піррову перемогу . . .

Заворушення в Східній Німеччині та Польщі і революцію на Мадярщині в першій її фазі московська преса пояснювала і навіть „оправдувала" слушними, мовляв, вимогами робітників і селян поліпшити економічні умовини в тих країнах, пояснювала „помилками, допущеними попередніми керівництвами" в тих країнах. Цю тактику розкладання і поборювання революційних рухів застосовує червона Москва, запозичивши її від Москви царської і піднісши тепер на найвищий рівень чекістської техніки.

У роках 1901-04 в Росії існував відомий термін „зубатовщина" — на означення поліційної методи боротьби з революційним рухом, що дістав свою назву від прізвища начальника московської таємної поліції, жандармського полковника Зубатова, її винахідника. Цей попередник генерала Жукова і чекістського головача Сєрова був ініціятором творення фальшивих робітничих організацій, що включалися в правдиві організації робітників і діяли під контролею та за вказівками царської „охранки". Провокатори, агенти „охранки" намагалися відтягнути робітників від політичної боротьби, підмінити її економічними вимогами, розкласти й підпорядкувати революційний рух царській таємній поліції. Новітньою „зубатовщиною", штучно створеними коляборантськими партіями і організаціями, терором і тотальною пропагандою тримає сьогодні Москва своїх сателітів у послуху й покорі.

Тінь жандарма Зубатова, учителя сучасних комуністичних диктаторів, фахівців від поборювання революційних рухів, появлялась вже в Берліні, Варшаві і Будапешті. Вона ще напевно появиться над столицями поневолених Москвою країн, аж поки не розвіє її враз із попелом її гідних учнів непереможний вибух народного гніву, щоб уже ніколи не було їм вороття.

В. С-ко

ТІТОЇЗМ У СЕБЕ ВДОМА

Тітоїзм сьогодні на устах світу більше, як це було в 1948 році, в хвилині розірвання дружби поміж Тітом і Сталіним. Він став ідеалом для сателітних країн, залишаючись одночасно загадкою для Заходу.

У товариських розмовах щораз частіше чується похвали для Тітового жонглерства, хоч рідко хто знає, як насправді виглядає сьогодні життя в Юґославії.

З розповіді туристів, що відбули недавно подорож по володарстві Тіта, подаємо картину сьогоднішньої Юґославії, сподіваючись, що вона зацікавить наших читачів і дасть їм змогу витворити собі вірний образ справжнього тітоїзму.

Важкі комунікаційні умовини

Останнім часом у Юґославії зароїлося від західніх туристів: спокуса побачити зблизька комуністичний режим, не наражаючись на немилі несподіванки, аж надто велика. Юґославія єдина досі у совєтському бльоці до деякої міри ґарантує недоторкальність чужого громадянина.

Теоретично туристові дозволено вільно подорожувати по всій Юґославії. Але фактично велика частина краю для нього закрита, бо — немає шляхів. Наприклад, із Заґребу, столиці Хорватії, ведуть тільки дві асфальтові дороги: 200-кілометровий шлях до узбережжя Адріятику і 400-кілометровий до Беоґраду. Неможливо, наприклад, дістатися автом безпосередньо із Заґребу до Сараєва, столиці Боснії-Герцоґовини, хіба може джипом. Бо хоч мапа показує дорогу першої кляси, в дійсності це самі вибоїни.

Юґославців це дуже не турбує, бо в них авто ще велика рідкість. Найдешевше імпортоване із закордону авто коштує понад 6.000 доларів — неймовірна сума, порівнюючи із низькими заробітками.

Отже, подорожують кораблями, літаками або поїздами, і то в конечній потребі. Туристові легше дістатися з одного кінця Юґославії в другий, як заїхати в якесь село щоб побачити зблизька сіре життя. Поїзди їздять дуже повільно, і навіть „Орієнт-Експрес" потребує 4 години, щоб проїхати з Рієке (Фіюме) до кордону, тобто всього 130 кілометрів!

Все це зміниться, — запевняють тітовці. Хай тільки настане відпруження в міжнародній ситуації і ми зменшимо наш військовий бюджет, щоб ті гроші віддати на задоволення потреб щоденного життя.

Усе державна власність

Ще перед війною Юґославія була мало розвиненим краєм, майже на 80% рільничим, без розбудованої індустрії.

Режим Тіта зробив усе можливе, щоб дещо змодернізувати державу, і йому пощастило збільшити число робітників із 800.000 на два мільйони. Але зроблено це марксівсько-ленінськими методами, за рахунок добра й щастя одиниць. Сьогодні юґославський пролетаріят живе минулим, сподіваючись майбутнього.

Життьовий стандарт дуже низький, не зважаючи на всі соціяльні реформи: родинні додатки, відпустки, суспільна опіка. Під плащиком винищування німецьких коляборантів, Тіто перевів повну націоналізацію підприємств.

Початковий дуже гострий поліційний режим дещо послабшав від хвилини зірвання приязни з Москвою і від'їзду совєтських „дорадників". Тітові почало залежати на тому, щоб мати якнайменше ворогів і протиставити Москві суцільну націю. Тепер приязнь з Москвою знову відживає, СССР запропонував Юґославії позику на розвиток алюмінійової індустрії, і народ боязко оглядається, чи не вернеться кривавий режим з-перед 1948 року, і чи не стримають американці своїх субвенцій?

Селяни, як завжди, з недовір'ям дивляться на імпортовані блискучі рільничі машини. Навантажені податками понад міру, вони борються з життям на свій спосіб. Наслідок такий, що Юґославія, яка перед війною була експортером збіжжя, сьогодні імпортує пшеницю і товщі із закордону.

Дещо краща ситуація в промисловій ділянці. Постають нові фабрики, почалась експлуатація копалень. Правда, сьогодні ще торговельний баланс Юґославії дефіцитний, але уряд має надію його незабаром вирівняти. Залишились ті самі профспілки і та сама преса на робітників, щоб виконували норми (коли норма не виконана, відтягають 40% платні).

Американські фахівці їздять від фабрики до фабрики, перевіряють працю, пропонують уліпшення, дають курси для працівників.

Малі заробітки і неймовірні ціни

Прихильники і противники Тіта погоджуються в одному, що в Юґославії немає ніякої пропорції поміж заробітками й коштами життя. Один доляр має вартість приблизно 400 динарів, а робітник заробляє 8.500 динарів на місяць. Найбільш кваліфікований фахівець може заробити місячно 14.000 динарів. Фабричні інженери дістають 20-24 тисячі.

Уряд запровадив також родинні додатки: 3.000 дин. за першу дитину і по 1.000 за наступні (не вище як 7.000 динарів разом). Хворі дістають платню й зворот видатків на ліки від каси хворих.

Ціни на продукти? — Літр молока чи кілограм хліба коштують 50 динарів, яйце — 20 динарів, кілограм масла — 750 дин. Не забуваймо, що звичайний робітник заробляє денно 300 динарів!

Подекуди, головно у великих містах, велика мешканева криза. Напр., в Заґребі ліжко в кімнаті, замешкалій кількома льокаторами, коштує місячно 2.000 динарів.

(Закінчення на стор. 4-тій)

ПЕРЕМОГА АЙЗЕНГАВЕРА Й ЕКОНОМІКА КРАЇНИ

Цьогорічна виборча перемога президента Айзенгавера не викликала значної реакції на американських біржах. Дехто міг би дивуватися, чому так сталося, бо ж американські біржі відповідали знижкою на повідомлення про несподіване занедужання Президента, і заспокоювалися аж тоді, коли переконувалися, що Айзенгаверова недуга не спричинить зміни на становищі президента.

7-го листопада ц. р. біржа в Ню Йорку не відповіла підвищенням цін на акції, коли довідалася, що Айзенгавер здобув голоси електорів аж з 41 стейту. Щоправда, в першій годині торгів 7-го листопада акції почали були підноситися, але пізніше, аж до кінця біржових операцій не було надзвичайного руху. Підвищення цін на акції в першій годині торгів було немов намаганням біржі висловити свою радість із того факту, що, внаслідок перемоги Айзенгавера, економіка ЗДА забезпечена проти тих несподіванок, які були б можливі при демократичному урядові.

Після першої години біржа вернулася до нормального стану, і не було вже в продажу і купівлі акцій значних хвилювань. Оця нормальна діяльність біржі пояснюється тим, що господарський світ уже перед виборами був певний, що Айзенгавер переможе, і тому вислід виборів не був для нього несподіванкою.

Перемога Айзенгавера свідчить про те, що протягом найближчих чотирьох років продовжуватиметься дотеперішня економічно-господарська політика, основою якої є система вільних підприємств. Перемога Айзенгавера — це боротьба проти інфляції, це зменшування федеральних видатків, збалянсований бюджет і, можливо, навіть зменшення податків.

Господарські кола не турбуються тим, що Республіканська партія не зуміла здобути більшости в Конґресі, бо вони знають, що консервативні південні демократи разом із північними республіканцями не допустять до того, щоб Конґрес ухвалив такі законопроєкти, які були б шкідливі для підприємств. А якби навіть Конґрес і ухвалив такий законопроєкт, який був би незгідний з економічною філософією Айзенгавера, то Президент міг би тоді скористати з права „вета".

Внаслідок цього в господарських колах панує довір'я до уряду. Містоголова Першого Крайового Банку в Ню Йорку Ален Г. Темпел сказав на зборах банковців зараз після виборів, що в найближчих місяцях продукція стоятиме на тій висоті, що й досі, а деякі підприємства навіть збільшать її. „Деякі промислові підприємства, сказав він, встановлюватимуть нові рекорди, поки не прийде до зворотного пункту".

Але деякі економісти твердять, що в національній економіці появляються такі ознаки, які свідчать про те, що теорія економічних циклів не мусить тепер діяти, отже не мусить „прийти до зворотного пункту".

Економіст Гарвардського університету Самнер Г. Сліхтер, промовляючи на зборах товариства економічних аналістів в Ню Йорку, заявив, що „за останні роки умови економічних інституцій в цій країні змінилися так, що ці інституції щораз менше хочуть керуватися засадами економічних циклів". На думку цього економіста, щораз більша тенденція до різнородности в промисловості стає головним фактором, який має вплив на розвиток економіки.

Виборча перемога Айзенгавера в часі зійшлася з великим напруженням в зовнішній політиці внаслідок єгипетської кризи. Ця криза впливає на економіку не тільки ЗДА, але й всього світу. ЗДА не відчувають жадної недостачі внаслідок замкнення Суеського каналу, але цей факт впливає на господарство цієї країни, яке тісно зв'язане з економікою своїх европейських союзників.

Досі суеська криза мала навіть додатній вплив на американське господарство, бо тепер є більше запотребування на сталь, яка потрібна для нафтоналивних кораблів. Багато сталі потребують також автовий і будівельний промисли.

Вибір Айзенгавера скріпив також надію на мир, якого бажає собі економіка цієї країни, наставлена на мирну продукцію. Та політичне напруження внаслідок єгипетської кризи спричинене не так Суеським каналом, як більше нафтою в арабських країнах. Ця нафта досі була в руках вільних країн, але на неї має охоту фальшивий оборонець Єгипту і арабів — СССР. І тому в цій справі вирішування може відбутися проти волі ЗДА. На випадок війни економіка мусіла б достосовуватися до нових потреб, і уряд ЗДА мусів би погодитися з цим фактом.

В. Гайдарівський

ЩЕ ОДНО КОХАННЯ

Повість

(24)

Секретар партійного комітету Юрчик був не менш здивований пропозицією директора, як і всі присутні. Коли б це промовляв хтось інший, то секретар вважав би, що має справу з людиною, яка піддалася ворожій агітації, або й сама є ворог. Чогось подібного йому ще не траплялося. Одначе, доводиться рахуватись, що промовляє старий член партії, який слів на вітер не кидає.

— Отже, товариші, — говорив далі директор, — ми поліпшуємо харчування, ми відзначаємо Копу, провадимо в цехах роз'яснювальну роботу, а як одержимо із столиці запитання відносно скарги — даємо заспокійливу відповідь. І наші вороги мусітимуть поспускати носи, бо збудження, всупереч їхнім бажанням, уляжеться, робітники заспокояться, і все обернеться на веселий випадок, ніяких прикрих почуттів не залишиться. Обов'язком членів партії є стежити, щоб вороги не намагалися штучно підтримувати незадоволення і усувати виявлених, упійманих на гарячому ворогів тихенько, непомітно, в спокійних обставинах. Оце така моя пропозиція, товаришу Юрчик. Прошу її записати і поставити на голосування поруч з іншими, якщо вони є, пропозиціями.

— Покищо нема, товаришу Курдюк, — відповів секретар.

Одразу, тільки що сів Стефан Гнатович, у залі здійнявся гомін. Люди обмінювалися враженнями, обговорювали директорів внесок, і секретар помітив, що пропозиція їм сподобалася. Юрчик поквапливо робив поправки в своєму проєкті постанови, вірніше, перелицьовував його, закреслюючи цілі фрази, залишаючи окремі з них слова і надписуючи нові. Замість „вимагаємо арешту Копи і його помічників", написав: „висунути Копу на відповідальну посаду", замість „ворожі вилазки" — „недбальство Безпальченка". Так пройшовся олівцем по всіх рядках. Перед тим, як прочитати засіданню свій проєкт, Юрчик, поставивши свої думки на інші рейки, здобувся на заключну промову, палку і гостру. Він обвинувачував деяких товаришів у нерозумінні діялектики. Хіба ж не дивно слухати, коли люди закидають старому Копі, що жив у дореволюційних обставинах, клясову несвідомість! А нехай подивляться на себе старші робітники, теперішні активісти, в тому числі й присутні на засіданні, якими колись були вони. Не всі й вони сиділи по тюрмах та каторгах, не всі брали активну участь у клясовій боротьбі, бо їхня свідомість ще не доросла тоді до належного рівня. Якби старий Копа випадково не загинув, то, може, був би тепер тут, у залі і разом з усіма вирішував би важливі справи і передавав би свій багатий досвід молодому поколінню. На життя треба дивитись у його розвитку, і тоді можна уникнути багатьох помилок. Хто мислить діялектично, той сприймає явища зовсім інакше, ніж вони здаються на перший погляд. Взяти хоча б і питання, що вони розглядають його сьогодні. Серед присутніх є товариші, які схильні вбачати в Копі ворога і хотіли б звернути на нього всю силу своєї ненависти. Але люди політично далекозорі, діялектики в повному розумінні цього слова, застерігають таких товаришів від хибних кроків. Можна бути певним, що Копа незабаром буде в лавах партії, спільно з усіма працюватиме і боротиметься, може, краще від багатьох присутніх, із справжніми клясовими ворогами, яких треба навчитися розпізнавати . . .

Пропозиція, висунена директором заводу, була ухвалена одностайно. Люди поквапливо залишали залю, поспішали на відпочинок, бо вже доходило до півночі. Безпальченко вийшов з будинку останнім, і самотній, як нічний сторож, спроквола посувався сонними вулицями додому.

А тоді, коли в партійному комітеті вирішувалася Безпальченкова доля, у нього вдома сидів учитель Володимир Петрович. Він дістав книгу перських казок — і вдвох з дівчиною, прихилившись до м'якої спинки канапи, перебував весь вечір у країні чудес. Якби у Володимира Петровича не лежала вдома купа школярських зошитів, що їх до ранку треба було переглянути, вони сиділи б, не зважаючи на пізній час, і далі. Але глибока ніч примусила залишити не тільки фантастичну країну з мудрецями і чарівниками, а й реальну кімнату з любою дівчиною.

Катя випровадила приятеля і знову сіла на канапу. Відчула солодкаву втому, від якої трохи паморочиться голова і чується шум, ніби десь далеко серед дерев гуляє вітер. Перед її замруженими очима виринали без усякого між собою зв'язку різні образи. Ось вона бачить у розквітчаному халаті перського штукаря, що одним помахом руки поставив, уперши в хмари, драбину. Раптом вона опинилася в школі, маленька, в брунатному фартушку, і в неї хлопці хочуть відібрати м'яч, а вона відбивається і гірко плаче. Ось вона вже на кладовищі серед сумних гробків, обсаджених кволими кущиками. У крутежі строкатих уявлень, нічим між собою не пов'язаних, несподівано Катя побачила себе дружиною Володимира Петровича.

— Вова буде мій! — радісно усміхаючись і простягаючи вперед руки, вигукнула вона з захопленням.

— Чи це одразу не забагато для мене?

Катя притьмом схопилася і зашарілася. Вона не чула, як до кімнати ввійшов батько. Він стояв біля порогу й хитав головою.

— Комусь, горішки, а мені шишки, — мовив він докірливо.

Дівчина зніяковіла, мов дитина, яку захопили біля пуделка з цукорками.

— О, яка ти сором'язлива в мене, — поплескав доньку по плечу Безпальченко. Він удавав з себе бадьорого, навіть веселого. Пройшовся по кімнаті, спробував щось висвистувати.

— Може б чайком мене почастувала?

Дівчина радо кинулася до посуду, і незабаром вони вже сиділи за столом.

— Ну, Катю, і пригода в мене сьогодні трапилася, ти собі й уявити не можеш, — мішаючи чай, казав Безпальченко. — На засіданні бюра мені такої заспівали, що як на другого, то петлю на шию і на гілляку. Розумієш, записали до особистої моєї справи сувору догану. Затаврували мене, заплямували, та ще й загрозили виключити з партії. Тепер уже нема ходу мені вперед ані на крок. Сидітиму на низовій роботі, кашоваром, якщо й там утримаюся, до смерти. Неправда ж, забавна історія?!

Василь Мудрий

НА ЖИДІВСЬКІ ТЕМИ

(2)

Після поваленння гетьманату військами УНР в листопаді і грудні 1918 р. прийшла до влади на Україні Директорія УНР. Безперервна війна з большевиками на Україні та Білорусі спричинила в часі аж до 1921 р. великі спустошення серед жидів. Автор твердить, що за час від 1917-1921 р. впало кругло 200.000 жидів жертвою різних погромів на територіях України і Білорусі з містом Гомель включно. Всіх погромів він нараховує 1.521 у 911 містах і містечках. Якщо ця статистика вірна, то вона страхітлива, бо сама вимова цифер наповняє кожну людину жахом.

Не зважаючи на таке трагічне переживання жидів у часі революції, автор все ж змальовує ще один важливий історичний факт, корисний і відрадний для жидів. Були це жидівські національні збори в Києві з листопада 1918 р. У цих зборах, званих передпарляментом, взяло участь 125 делеґатів, які репрезентували 168 жидівських кагалів (громад). Делеґати були виборні. При виборах впало на них по кагалах 209.000 голосів. Сіоніст Усишкін був головою цих національних зборів, які „від трьох мільйонів жидів на Україні звернулися з апелем до мирової конференції в Парижі, щоб вона визнала жидівську націю та признала їй заступництво в Лізі Націй, загарантувавши відбудову жидівської держави в Палестині". Крім того в резолюціях цих національних жидівських зборів, що відбувались в Києві у часі здобування міста військами Директорії УНР, отже в дуже гарячий революційний час, були висунені домагання, щоб до конституцій усіх держав, у яких є жидівська меншина, внести постанови про забезпеку цивільних, національних і релігійних прав для жидів. Ці конституційні постанови мали бути ґарантовані Лігою Націй. Ці самі національні збори вибрали 5 делеґатів з Усишкіним на чолі на мирову конференцію в Парижі.

У цій самій книжці д-р Тененбавм пише і про те, як то Роман Дмовський, провідник польських „народових демократів" і голова польського визвольного комітету в Парижі, намагався приєднати жидів для польської визвольної справи у 1917 році.

(Далі буде)

Вступайте в члени Українського Народного Союзу

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

Ню Гейвен, Конн.

Передвиборче демократичне віче.

Заснований два роки тому Український Демократичний Клюб в Ню Гейвен, який у своїй програмі діяльности, крім поширення і закріплення ідеї демократичної партії серед громадян українського походження, поставив собі ще за ціль: 1. Закріпити й поширити позиції української спільноти міста Ню Гейвен, як свідомого своєї мети політичного чинника ,та активного партнера серед тутешніх меншин в подіях політично - громадського життя. 2. Сповіщати про скрутне положення українського народу, та забезпечити усі можливі засоби підтримки у його героїчній боротьбі за відбудову Української Незалежної Держави.

УДКлюб влаштував 21 жовтня зустріч демократичних кандидатів із українським громадянством. На віче прибули: п. Роберт Ґіаімо, — кандидат на конґресмена і сенатор стейтовий Артур Гілей, який старався про перевибір. Конґресмен Томас Додд, кандидат на сенатора, знаний серед українців із резолюції в Конґресі в справі переслідування українських церков на Україні, надіслав привітальну телеграму, виправдуючись, що з огляду на виступ в телевізії не міг особисто прибути.

Крім кандидатів були присутні: посадник міста Ню Гейвену Ричард С. Лі, знаний із своєї прихильности до української визвольної справи, який перший два роки тому в день 22 січня вивісив український національний прапор на ратуші міста Ню Гейвену; Джан Н. Голден — федеральний представник демократичної партії стейту Коннектикат, Артур Варбері — голова демократичної партії міста, комишинер Едмунд Маркевич і міський шериф Ґебріел Каспшицкі з дружиною.

Віче відкрив голова Клюбу мгр Іван Телюк — секр. 414 Відділу УНС. Українською мовою привітав присутніх, підчеркуючи важливість таких зустрічей, коли є найкраща нагода запізнатись із кандидатами на важливі державні пости, та поінформувати їх про цілі громадян українського роду.

Англійською мовою з'ясував подвійне заінтересування українців виборами, а саме — як американських громадян, — що заінтересовані у виборі найкращих кандидатів на поодинокі державні пости, як громадян українського походження у виборі кандидатів, що зуміють обстоювати українські змагання за визволення від імперіялістичної Москви та в відбудові української Держави.

Усі кандидати у своїх виступах заявились за політикою визволення з боку Америки, та що будуть намагатись улегшити іміґраційні закони, щоб усі залишенці в Европі були спроможні приїхати до ЗДА.

На увагу заслуговує виступ посадника Ричарда С. Лі, який нав'язуючи до подій в Польщі, які можуть розгорнутись в Україні і інших поневолених народів, домагався, щоб в таких випадках загранична американська політика не ограничувалась лишень до слів симпатії, а активно допомагала націям, що десятиліттями борються за свої права — бути вільними. Він згадав, що під час американської революції не обійшлось лишень на вислові симпатій, але і інші народи допомагали активно, за що тепер Америка повинна відвдячитись.

Із короткими промовами виступали: комишенер Маркевич, шериф Каспшицкі та федеральний представник партії Джан Голден, висловлюючи признання Клюбові, що в такому короткому часі своєї діяльности, зумів стати одним з передових на терені міста Ню Гейвену.

Програмою віча керувала пані Марія Кравець, предсавляючи поодиноких промовців англійською і українською мовами.

Після віча запрошені гості і присутні громадяни, оглядали нове приміщення Українського Народного Дому, в якому відбувались перші ширші сходини.

Управа Клюбу на цьому місці висловлює подяку паням: Березі і Войко за приготування перекуски для гостей. І. Т.

ПОВІДОМЛЕННЯ

Д-р Василь Кіналь із Йонкерс Ню Йорк вплатив замість квітів на могилу бл. п. Марти Візеркамок суму 30 дол. на допомогові цілі Злученого Українського Американського Допомогового Комітету.

Українська Літературно Мистецька Клюб Ню Йорк 149 2-га Ев.

Літературно-Мистецький Клюб в Ню Йорку повідомляє, що у п'ятницю, 16 листопада відбудеться доповідь проф. М. Ветухова „З подорожі до Японії і Европи". Доповідь буде ілюстрована світлинами, зробленими під час подорожі. Початок о год. 8 вечора.

ПЕРЕДБАЧАЮТЬ, ЯК ВОНО БУДЕ ЧЕРЕЗ 100 РОКІВ

В Ню Йорку під час покладення наріжного каменя під новий 45-поверховий будинок при 42-ій вулиці між Третьою і Лексінґтон авеню визначні промисловці передбачали, як воно буде за 100 років, це значить в 2056 -му році. Ці передбачення вклали в окрему скриньку і замурували в наріжньому камені. Директор Сталевої Корпорації ЗДА Б. Ф. Ферлесс передбачає, що через 100 років люди подорожуватимуть зі швидкістю 10,000 миль на годину, бо винайдуть таку сталь, яка не буде топитися при найбільшій гарячі. Директор Інтернешенел Дженерал Електрік Компані В. Р. Герод передбачає, що за 100 років продукуватимуть електричну енерґію з соняшної енерґії та при допомозі припливу і відпливу моря. Інший промисловець вірить в те, що вже незабаром вироблятимуть із паперу купелеві костюми, мішки на мокре сміття і вітрила до човнів. На щастя для цих віщунів ніхто не зможе справдити їхніх пророцтв, бо хто зможе прожити понад 100 років.

ТІТОЇЗМ У СЕБЕ ВДОМА

(Закінчення зі стор. 2-ої)

Зокрема дорогий одяг і взуття: пара черевиків коштує 4.000 динарів, сорочка — 2.500, а найдешевше вбрання — 15.000 дин. Радіоапарат коштує найменше 35.000 дин., мот. ровер — 40.000, а машина до шиття — 96.000 дин.

А все таки люди на вулицях одягнені не найгірше. Це тому, що багато людей мають близьких на селі і за харчі, які від них одержують, можуть дістати все. Чимало є таких, що дістають одягові і харчові пакунки з-за океану.

Надзвичайно процвітає чорна торгівля. На чорному ринку можна набути все. Натомість крамниці порожні. В кожній з них обов'язкового висить портрет Тіта з підписом: „Хай живе друг Тіто!" Не маршал, і не товариш, а — друг. У Югославії ще далеко до поборювання культу особовости!

Чого не бракує, то це горілки! У харчовій крамниці знайдете трохи сиру, кілька консерв, під прилавком кусник ковбаси (за маслом і не питайте!), але зате маєте вибір з яких двадцяти ґатунків спиртових напоїв. Літр сливовиці коштує 500 динарів.

У найдорожчих готелях бачите попсовані душі, потріскані ванни, лямпи без дашків тощо. Нема частин, щоб ними заступити понищені, а також нікому не хочеться направляти. Пощо трудитись, коли ви не є власником свого підприємства і живете, чи працюєте в ньому з ласки. Дахи подіравлені, мури зарисовані.

А свобода?

Чи можна в Югославії бодай думати про те, що хочете? Так і ні. Противники режиму кажуть, що на кожному кроці стежить бачне поліційне око. А все ж люди зустрічаються і говорять з чужинцями. І так знають, що більшість населення невдоволена.

Урядова комуністична партія нараховує 450.000 членів. На 17 мільйонів населення це досить мало. В останньому часі комуністи ще більше втратили популярність внаслідок зближення з Москвою і переслідування католиків, які становлять коло 40% населення.

Коли недавно один із журналістів запитався Тіта, чи в Югославії Церква має свободу, він відповів: „Ось навпроти церква, зайдіть і подивіться!"

Церква була повна людей. Але чи це доказ, що Церква має свободу? Преса переповнена статтями, ворожими до Ватикану. Кардинал Степінач все ще перебуває під поліційним наглядом, чимало духовенства сидить по тюрмах під різними претекстами. Тіто від самого початку був ворожо наставлений до Католицької Церкви. Він часто говорив до католицьких провідників: „Зірвіть з Римом, і все буде добре!" Після 1948 року він казав: „Ось я зірвав з Москвою, а ви зірвіть з Римом!" Але духовенство залишилося вірне своїй вірі. Хоч духовний стан є самопожертвою, все ж духовні семінарії переповнені. Зокрема, важко відчувають богослови обов'язкову військову службу, де їх віддають під опіку спеціяльних безбожницьких комісарів.

У церквах переважає жіноцтво. Чоловіків мало, а молоді майже нема. Діти, відбувши перше св. Причастя, вже майже не вчащають до церкви. В містах є рідкістю церковні подружжя. Бути релігійним, а ще й католиком, — це досить небезпечне й нерадо бачене владою. Духовенство вбоге, позбавлене всяких засобів, здане виключно на жертвенність вірних. На скромні прибутки священика держава накладає 25% податку.

Ніякі партії, жадні організації, крім державних, не дозволені.

Так то виглядає тітовська свобода, що, однак, видається раєм для людей в межах властивого Совєтського Союзу.

М. К-ий

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ УНС

БЕТЛЕГЕМ, ПА. — Б-во св. Димитрія, Відд. 288 повідомляє, що місячні збори відбудуться в неділю, 18-го листопада, зараз по Службі Божій, в церковній залі. Проситься членів прибути і вирівняти свої вкладки бо інакше будуть суспендовані. — М. Брус, предс.; В. Заґвоський, кас.; Д. Мушастий, секр.

ФИЛАДЕЛФІЯ, ПА. — Звичайні місячні збори членів Т-ва св. Юрія Відд. 239 відбудуться в третю суботу місяця (як звичайно) 17-го листопада, о год. 5-7 веч., в Домі Укр. Амер. Горожан, 847 N. Franklin St. — Д-р В. Ґалан, предс.; М. Ковальчук, секр.

ФИЛАДЕЛФІЯ, ПА. — Відділ 397 повідомляє своїх членів, що приймання вкладок буде в суботу, 17-го листопада, від год. 5-6-ої веч., і в неділю, 18-го листопада від 12-1:30. Просимо всіх довгуючих вирівняти свої вкладки. — М. Субтельний, предс.; О. Штогрин, секр.

НЮ ГЕЙВЕН, КОНН. — Збори Т-ва „Любов" Відд. 370 відбудуться в неділю, 18-го листопада, в церковній залі при 127 Park St., зараз по співаній Сл. Божій. Проситься прийти і вирівняти залеглості. Члени, які обіцяють заплатити, на збори не приходять а Т-во закладає за такого члена гроші. Секретар є в церковній залі вдень зборів від 8-ої год. рано, рівнож збирає вкладки кожної неділі.

● РОЗШУКИ ●

Пошукую МИХАЙЛА МИЛІВ з села Я. пов. Д. Хто знав би про його адресу або він сам, прошу писати до:
PH. M. MAKSYMONKO
1221 W. Melrose Ave.
Chicago 13, Illinois

КСЕНЯ КРОКІС з дому Скіба, з села Ожанна, повіт Ланцут, пошукує свою сестру АНАСТАЗІЮ СКІБА.
До Америки виїхала 1913 р., мала перебувати в Дірборн або в Дітройті. Хто знав би про ню, або вона сама прошу написати:
KSENIA KROKIS
7303 Montrose Street
Detroit 28, Mich.
Tel. LU 2-0190

Пошукую ГРИГОРІЯ НАЗАРЕВИЧА зі села Вимислівки, повіт Бережани, Галичина.
Хто знав би про нього або він сам, прошу подати на мою адресу:
PONCZKO ONUFREY
1247 N. Oakley Blvd.
Chicago 22, Illinois

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ УНС

ПАТЕРСОН, Н. Дж. — Місячні збори Т-ва ім. Т. Шевченка Відд. 64 відбудуться в суботу, 17-го листопада, о годині 7:30 веч., у Вінярського. Просимо всіх прийти. — І. Бурний, секр.

✝

З Рідного Краю надійшли до нас сумні і болючі вісті, що відійшли у вічність Наші Найдорожчі Родичі:

бл. п. Ольга з Ступницьких Луцька

дружина о. Николая, б. учителька в З.У.Н.Р., ідейна організаторка укр. жіноцтва на терені Городенщини в Західній Україні, б. голова Союзу Українок в Городенці і Серафинцях, член багатьох культ.-освітніх товариств, активна прихильниця укр. націоналістичного революційно-визвольного руху, повна любови і самопосвяти дружина і найлюбіша Мати двох дочок і двох синів старшин-вояків Української Дивізії, — упокоїлася в Бозі в 1954 р. в Серафинцях, пов. Городенка, на 67 році свого трудолюбивого життя;

бл. п. о. Николай Луцький

б. сотрудник і катехит в Чернівцях, завідатель в Обертині, парох в Серафинцях, пов. Городенка, громадський і кооперативний діяч, член багатьох культ.-освітніх товариств, б. голова Т-ва „Просвіта" і кружка „Рідна Школа" в Серафинцях, наш Найдорожчий Батько, упокоївся в Бозі по тяжкій недузі 17-го жовтня 1956 р., в Серафинцях, пов. Городенка на 74 році життя, а на 48 році неструдженого душпастирства, не опускаючи своєї парохії протягом обидвох окупацій рідних земель большевиками.

ЗАУПОКІЙНІ БОГОСЛУЖЕННЯ

будуть відправлені:

в ДІТРОЙТІ — в суботу, 17-го листопада 1956, о год. 8-ій рано в старій укр. кат. церкві Непорочного Зачаття при вул. Ґрейлінґ.

в ШИКАҐО — в четвер, 29-го листопада 1956, о год. 8-ій рано в укр. кат. церкві св. Миколая при вул. Райс-Оклей.

Горем і смутком прибиті:

ОЛЕКСАНДЕР і ОЛЬГА ЛУЦЬКІ, син; ЗОРЯНА, внука — Дітройт
МАРІЯ і МИРОН ЛЕВИЦЬКІ, дочка, МАРКО, внук — Торонто
ОЛЕНА і ПЕТРО СТЕЦЬКО, дочка; ОСИП, внук — Шикаґо
МАРІЯ ЛУЦЬКА, РОМАН, внук — Дітройт
БОГДАННА і БОГДАН КРУЧАК внука, ВІРА, правнука — Дітройт.

✝

Ділимося сумною вісткою, що дня 7-го жовтня 1956 р. у Буенос Айрес (Арґентина) у 51 р. життя відійшов у вічність

м-ґр. Кость МАРИНЯК

гімназ. учитель і кооператор.

Тіло зложено на вічний спочинок дня 8-го жовтня 1956 р. на місцевім кладовищі Flores.

БРАТ та ДРУЗІ

Вступайте в члени Українського Народного Союзу!

ТАРЗАН, ч. 3772. Терор джунґлів.

З королівським виразом обличчя Лібо звелів принести тубільних напоїв і харчів...

Це ж необхідна річ для задовільної розмови.

Тарзан не міг стримати себе і вибухнув: — Великий ватажку, хто це є ловець?

В очах Ліба відбився жах. — Це чортяка, біла людина... чортяка в кущах!